

## הקדמה

כל חיי הסבירו לי שאי־אפשר. אמרו לי שאין שום סיכוי ושככה זה. שצריך לקבל את הדברים כמות שהם, ולכל היותר להגיד תודה על מה שיש.

לאנשים יש נטייה לתפוס את המציאות במובן של מה שהיה הוא גם מה שיהיה. שנסיבות חיינו הן המכתיבות לנו את מהלך החיים, ושמה שהתרגלנו אליו, ככל הנראה ימשיך גם הלאה.

אני בהחלט יכול להבין את אלה הסבורים כך. קשה לדמיין סיכוי במקום שהתרגלנו לראות בו רק את חוסר הסיכוי, וקשה עוד יותר לבחור בדרך שנראית מראש ככזו שאי־אפשר להצליח בה.

אלא שתמיד הייתי אחד שצועד בדיוק בדרך הזו. מאז ומתמיד האמנתי שבכל זאת הכול, או כמעט הכול, אפשרי. שלמרות שיש את כל הסיכוח בעולם לחשוש, לעצור או לוותר, צריך לעמוד בנחישות מול האתגרים הניצבים בפנינו. שיכול להיות אחרת.

התחלתי לכתוב את הספר הזה לאחר שנבחרתי ליושב ראש מפלגת העבודה. בחירה חסרת תקדים במערכת הפוליטית, שהתממשה כנגד כל הסיכויים וההערכות. הרגע הזה, שבו ניצחתי שוב את התחזיות, היה גם הרגע שבו נשזרו להם יחד פרקי חיי לכדי סיפור אחד שמבקש לומר – "הכול אפשרי". זה גם היה הרגע שבו הבנתי את היכולת למתוח קו בין סיפור חיי לבין עתידה של מדינת ישראל.

שואלים אותי מדוע בחרתי להצטרף לחיים הפוליטיים. למה לא העדפתי חיי נוחות עם שכר של מיליונים, ובמקום זאת העדפתי להתרוצץ ברחבי הארץ כדי לשכנע אנשים בדרך שלנו. התשובה שלי מתחילה ונגמרת בדיוק באותה דרך שהובילה אותי כל חיי: כי אפשר וצריך לשנות את המדינה שלנו. כי הגיע הזמן להסתכל קדימה ולקחת את ישראל לעבר העתיד שלה. להפוך אותה למדינה הכי טובה בעולם לאזרחיה. זה בהחלט אפשרי, ואני יודע איך עושים את זה.

כשאני פוגש את האנשים הנפלאים שחיים כאן, במפגשים הרבים שאני מקיים, אני מרבה לדבר על המעשים הגדולים שעשינו כאן ושעוד נעשה. פעם ידענו לעשות את זה. פעם היינו מדינה קטנה, חלשה וענייה, ולמרות זאת הצלחנו להקים פה פרויקטים ענקיים: המוביל ארצי, הכור הגרעיני בדימונה, התעשייה האווירית, חקלאות מפוארת. בנינו את הצבא הכי חזק במזרח התיכון, ניצחנו במלחמות, וייסדנו את תעשיית ההייטק הכי מלהיבה בעולם. אין סיבה אפוא שנמשיך לדשדש במקום ולא נמשיך בתנופה הזו.

יש לנו כל מה שדרוש כדי להפוך את ישראל למדינה הטובה בעולם. יש כאן הון אנושי מדהים ויוצא דופן. אנשים מוכשרים, יצירתיים, יזמים, אמיצים ופורצי גבולות. יש לנו גם הון. יש כסף במדינה הזו ושלא יספרו לנו אחרת. אני יודע איפה הכסף. הוא קיים, ובשפע. מדינת ישראל היא מדינה עשירה. השאלה היא מה עושים עם הכסף הזה ואיך בדיוק משתמשים בו כדי לקדם את המדינה ואת אזרחיה.

הדרך למדינה הכי טובה בעולם אינה עוברת בגימיקים ובנאומים חוצבי להבות. היא בוודאי לא עוברת דרך שקרים וליבוי שנאה. הדרך שעלינו לעבור כדי לחזור ולהיות מדינה מובילה, כזו שעושה דברים גדולים, מתחילה בשינוי התרבות הפוליטית. ביכולת להפוך את המערכת הפוליטית בישראל לכזו ששמה את הציבור לפני הכול. לכזו שבה המנהיגים קמים כל יום בבוקר ושואלים את עצמם מהן הבעיות והמצוקות של האזרחים ומה צריך לעשות כדי לפתור אותן.

מי שמבין בניהול ובמנהיגות, יודע שארגון מצליח זקוק למנהיג בעל חזון, שבוחר אנשים מצוינים, שמייצר לארגון את התרבות הנכונה. ניהול זה לא פוליטיקה. במידה מסוימת, ניהול הוא ההפך מפוליטיקה. אדם יכול להיות פוליטיקאי מצליח במשך שנים ארוכות, ועדיין לא לדעת לנהל או להנהיג אנשים.

ופה טמונה הבעיה הכי גדולה שלנו – אופן ניהולה של מדינת ישראל. הייתי קצין בצבא, הייתי כלכלן באגף התקציבים של משרד האוצר, ניהלתי חברה ממשלתית, הייתי מנכ"ל של חברות פרטיות גדולות, הייתי יושב ראש של עמותות חברתיות והייתי שר בממשלה. אני מכיר את המערכות הללו מכל הכיוונים. ואני יודע איזה סוג של ניהול ומנהיגות צריכה מדינת ישראל.

בתרבות השלטונית שאני רוצה להנהיג, המדינה והשירות הציבורי הם מקומות

שיאיישו אותם אנשים מוכשרים המתאימים לתפקידים שיוטלו עליהם. זאת תהיה דרכי: מינוי אנשים מקצועיים, ישרים ונקיים משיקולים ומאינטרסים, לתפקידי המפתח במדינת ישראל. לא מינויים פוליטיים, אלא מינויים מקצועיים של האנשים הטובים ביותר לתפקיד.

כשמדינת ישראל תנוהל על ידי אנשים מקצועיים ולא על ידי מינויים פוליטיים חסרי ניסיון וקשר לתפקיד, היא תשגשג ותפרח. היא תחזיר את האמון של הציבור במוסדות ושל המוסדות בציבור, תמריא לגבהים ותהפוך למדינה הטובה בעולם.

פעמים רבות אני נתקל בתחושה ציבורית של ייאוש וכניעה. אני שומע בלא הרף אמירות כמו "ככה זה בפוליטיקה", "בכל מקום בעולם זה כך", "אי־אפשר לשנות כלום". אני מסרב לקבל את הגישה הזו, ואני מאמין ששקיפות והסרת המסיכות מעל המצב הקיים יכולות להוביל לתיקון.

המדינה זקוקה לניהול מקצועי, ענייני וממלכתי, ולא לפוליטיקאים שרודפים אחרי כותרות בדרך לבחירה מחדש, וכלל לא אכפת להם מהציבור. לי אכפת. זה בנפשי. זו הסיבה שבחרתי להצטרף לחיים הפוליטיים – כדי לשנות, לשפר, להצמיח ולהיטיב. אני יודע איך עושים את זה. בתוך עמי אני יושב ואני שומע את הקולות. אף אחד לא באמת מרוצה. כולם מייחלים לשינוי. כולם מתביישים ומתוסכלים מן השחיתות שפורצת מכל מקום ומודאגים מליבוי השנאה בתוך העם. הצעירים חשים שהממשלה אינה דואגת להם, ואילו הוריהם של הצעירים הללו כועסים כשהם נדרשים לסייע לילדים בני 40 להתקיים ולרכוש דירה. אנו מתגעגעים לשנים שבהן היינו מאוחדים, גאים במדינה, סומכים על המנהיגים ומרגישים כי כל ישראל ערבים זה לזה. זה היה סוד כוחנו בכל האתגרים שמדינת ישראל ניצבה מולם.

זו לא רק השחיתות שמאיימת עלינו. מעל השחיתות גם מרחפת תרבות פוליטית מסוכנת, שמרסקת את טבעות הסולידריות והאחדות בישראל. החברה שלנו היא חברה מיוחדת ומגוונת. יש בה קהילות שקשורות בתפרים רגישים ועדינים של דו־קיום, של פשרה, של סובלנות והבנה. התפרים הללו נקרעים לנגד עינינו. ההנהגה הפוליטית הנוכחית מעמיקה את הקרעים מדי יום. היא מלמדת את אזרחי ישראל לשנוא זה את זה במקום לכבד זה את זה. היא מייצרת פחד, מסיתה ומפלגת.

אחרי מפגשים עם אלפי ישראלים בכל רחבי הארץ אני יודע בוודאות כי לאנשים נמאס מכל זה. הם מחפשים מנהיגות שתאחד ולא תפלג, מנהיגות

נורמלית, שתציג חזון ציוני אמיתי, שיחזק אותנו ולא יחליש אותנו. כי במקום לטפח אחדות, חלק מהפוליטיקאים שלנו, ובנימין נתניהו בראשם, מפלגים, מסיתים אותנו האחד נגד השני ויוצרים כאן שיח תוקפני, אלימות מילולית ושנאה נוראית. שנאת אחים של ממש.

הציונות התאפיינה ביוזמה, ביכולתה לקבוע עובדות בכל נושא – מלחמה, שלום, התיישבות, קליטת עלייה. כיום, אנחנו חיים במדינה שאינה מנוהלת. ההנהגה הפוליטית אינה עובדת עבור הציבור. היא לא משרטטת שום עתיד למדינת ישראל. היא לא מייצרת שום פרויקט משמעותי. אין לה שום תוכנית משמעותית לשום דבר מלבד עוד פילוג והסתה נגד קבוצות באוכלוסייה, העברת חוקי הישרדות ומהלכים ציניים לשימור פוליטי. זו הנהגה שרק מתחזקת מדינה ובעצם מסיגה אותה לאחור, ואין לה כל רצון או תשוקה לעשות קפיצות מדרגה או לבצע שינויים משמעותיים.

החזון שלי – להפוך את ישראל למדינה הטובה בעולם עבור כלל אזרחיה – נשען על הכרת היתרונות היחסיים שלנו ועל היכרות קרובה עם המערכות הממשלתיות, הביטחוניות, הציבוריות והעסקיות של מדינת ישראל. אני יודע איך עושים את זה ומגיע עם תשובות ופתרונות. זהו חזון גדול וסוחף, שיאחד סביבו את כל חלקי החברה הישראלית, שיניע תקווה, ושייצור – בסופו של התהליך – את השינוי שכה רבים מייחלים לו.

יש לנו מדינה מצוינת, אבל אנחנו יכולים להביא אותה למקום טוב הרבה יותר. החיים לימדו אותי שהכול אפשרי, ואין לי ספק שאפשר לשנות את פניה של מדינת ישראל, היקרה כל כך ללבנו.

## פרק ראשון

# החלטתי להתפטר

משה כחלון זימן אותי לפגישה דחופה. הוא לא אמר מדוע והבנתי שזה לא לטלפון. נפגשנו מחוץ למשרדי תחנת הרדיו רדיוס שבה הוא התראיין והוא אמר לי בדרמטיות: "יש משא ומתן מאוד רציני עם בוז'י, ומפלגת העבודה נכנסת לממשלה. הכול כבר סגור וזה יקרה בימים הקרובים". שמחתי לשמוע את זה. לא היה לי פשוט בישיבות הממשלה, כולם מתחרים מי יותר קיצוני, וראש הממשלה נואם בכל שבוע נאום שכולו נגד במקום בעד. נגד השמאל, נגד התקשורת או נגד ערביי ישראל. האמנתי שכניסה של מפלגת העבודה לממשלה תמתן ותרגיע את השיח הזה. "יכול להיות שנצטרך לוותר על המשרד להגנת הסביבה", המשיך כחלון, "אבל אם תתנגד לכך, אני אתעקש". הייתי רק שנה בתפקיד השר להגנת הסביבה, אבל הסכמתי. "יותר חשוב לי שמפלגת העבודה תיכנס לממשלה", אמרתי, "ואם צריך לוותר על אחד התיקים שלנו, נספוג את זה. העיקר שייכנסו". כחלון הציע שאכהן כשר נוסף במשרד האוצר. הסכמתי גם לזה. כחלון הנהן בראשו ונפרדנו בתחושה אופטימית. הרגשתי שהרחבת הממשלה היא הצעד הנכון והמתבקש עבור המדינה, וגם תקל עלי.

במוצאי שבת שלאחר מכן ערכתי אצלי בבית ערב סיעה. היתה אווירה טובה, עשינו על האש, וכחלון הודיע שם בצורה נחרצת: "השבוע בוז'י נכנס לממשלה". הוא לא פירט, אבל אמר שאחרי שהממשלה תורחב, נוכל לחזור ולתפקד בלי לחצים חיצוניים בסגנון דודי אמסלם ואברהם נגוסה, שני חברי כנסת מהליכוד, שבכוונה לא השתתפו בהצבעות בכנסת כדי להפעיל לחץ על הממשלה להעלות את הפלשמורה.

ביום רביעי נערכה פגישה בין נתניהו לאיווט ליברמן, ולאחריה הוחלט שליברמן וסיעתו ייכנסו לממשלה במקום מפלגת העבודה. היה לי ברור שזה היה סגור מראש. שהם לא סתם נפגשו, אלא שמישהו סגר את כל הפרטים מראש, כולל את מינויו של איווט לשר הביטחון. זאת היתה הפתעה גדולה, האמנתי

שגם לכחלון. שעה לאחר מכן שמעתי ברדיו את רועי פולקמן, יושב ראש סיעת כולנו, שאמר כי אין למפלגת כולנו שום בעיה עם זה שליברמן ייכנס לממשלה ושיתמנה לשר הביטחון. פולקמן בחור נחמד, אבל הוא לא אומר מילה בנושאים פוליטיים בלי שכחלון אישר מראש. לא היה לי ספק שהמינוי של ליברמן לשר הביטחון היה בתיאום מוחלט עם כחלון.

חבר הכנסת אלי אלאלוף מכולנו התקשר אלי נסער ואמר: "לא יכול להיות שנסכים שליברמן יהיה שר הביטחון". הסכמתי עם דבריו, אבל הסברתי לו שהמפתח בידיו של משה כחלון. "עכשיו יצאתי ממנו ודיברתי איתו על כך", ענה אלאלוף. כמה דקות לאחר מכן התקשר אלי כחלון. "מה אתה אומר?" שאל אותי. הוא ידע מראש מה אני חושב. הוא ידע שאין סיכוי שאסכים שאיווט ליברמן יהיה שר הביטחון. אמרתי לו חד-משמעית מה אני חושב על המינוי. הוא סיכם איתי שבתוך שעתיים נחליט אם לקיים התייעצות סיעה. דקה לאחר מכן קיבלנו הודעה בקבוצת הוואטסאפ של הסיעה, שההתייעצות תהיה למחרת בישיבת הסיעה במעלות. היה לי ברור שהכול סגור. הרי פולקמן לא היה מתראיין ברדיו בלי אישור וגיבוי מכחלון.

לא הלכתי לישיבת הסיעה. באותו שבוע נפטרה טליה בליליוס, אשתו של אלי, חברי הקרוב. בכל הימים שקדמו לפטירתה הייתי איתו, וכך גם בימי השבעה. זה היה שבוע קשה מאוד עבורי מבחינה רגשית ולא הייתי מסוגל לשבת בישיבת סיעה, שכולה זיוף והעמדת פנים, ולדון בהחלטה שכבר התקבלה, נחתמה ויצאה לדרך.

בבוקר שלמחרת צלצל רועי פולקמן אלי כדי להתייעץ לגבי העמדה הציבורית של כולנו בשאלת מינויו של ליברמן. "אבל אתמול אמרת ברדיו שאין עם זה בעיה", השבתי לו. "כחלון ביקש ממני להגיד את זה", הוא ענה. לא הופתעתי. זה כחלון. כל אחד שומע את מה שהוא רוצה.

קבעתי פגישה עם משה כחלון והודעתי לו שאני מתפטר. עד אז לא הגבתי בפומבי על המינוי, למרות שהיה ברור לכולם מהי עמדתי ביחס למינוי הזה. "אני לא יכול לשבת בממשלה עם ליברמן כשר ביטחון", אמרתי לכחלון, "כל הממשלה תלך ימינה בעקבות המינוי הזה". זה היה קו אדום מבחינתי. שר ביטחון במדינה כמו ישראל הוא לא עוד שר. הוא השר החשוב ביותר. המינוי של ליברמן היה על חשבוננו של בוגי יעלון, שר ביטחון מקצועי ושקול, רמטכ"ל לשעבר, וזה היה מעשה שלא יכולתי להשלים איתו. ההדחה המכוערת של הרמטכ"ל בוגי לטובת האפסנאי ליברמן היתה עבורי הקש ששבר את גב הגמל, צעד מכוער אפילו בעולם הציני של הפוליטיקה הישראלית.

כחלון ביקש ממני שלא אתפטר. הוא ניסה לשכנע אותי והבטיח שליברמן יהיה פרקטי ולא קיצוני. אמרתי לו שגם אני סבור שליברמן יהיה פרקטי, אבל אדם שכל המפלגה שלו מושחתת, ושהוא עצמו ניצל בעור שיניו מהעמדה לדין, לא יכול להיות שר ביטחון. ליברמן הוא אדם מסוכן, לא צפוי ושטחי. עדים שהיו צריכים להעיד נגדו במשפט נעלמו, אין שום הסבר למיליונים שנמצאו בחשבון הבנק של בתו. בעיני, אחד מסיפורי השחיתות הכי גדולים שהיו כאן הוא הדרך שבה הוא מנע כתב אישום נגדו. הדבר היחיד שליברמן תמך בו היה מתווה הגז, למרות שהיה אז מחוץ לממשלה ולא היה מחויב לתמוך במתווה. הוא תמיד תומך בנושאים שיש מאחוריהם כסף גדול וטייקון. אני מניח שיום אחד נדע בדיוק מדוע תמך במתווה הגז.

גם הקו הקיצוני שליברמן מוביל הטריד אותי. ידעתי שבהשראתו, כל מפלגות הימין יתחרו ביניהן מי תהיה יותר קיצונית. ידעתי שהוא אלמנט שימשוך ימינה ויאין את התחרות בין נתניהו לבנט. לצערי, צדקתי. השנאה, הפילוג והתוקפנות הקצינו מאז לממדים בלתי נסבלים.

ידעתי שליברמן ונתניהו מתעבים זה את זה ולא רציתי להיות שותף בממשלה כזו. שבוע לפני שנכנס לממשלה, ליברמן אמר על נתניהו שהוא שקרן ונוכל. הרגשתי שזה צעד חסר אחריות מצדו של נתניהו למנות אותו לשר ביטחון. השיחה לא היתה פשוטה אבל כחלון ואני סיכמנו שאחשוב. למעשה, לא היה לי על מה לחשוב. בלילה של יום רביעי כבר כתבתי את מכתב ההתפטרות שלי. ידעתי שאם אבליג על המינוי, אהיה פוליטיקאי כמו כל הפוליטיקאים, אחד שמוותר על האמת שלו ועל העקרונות שלו למען הכיסא. לפני שנכנסתי לפוליטיקה, הבטחתי לילדים שלי שזה לא יקרה. רציתי להמשיך ולהסתכל להם בעיניים במצפון נקי. זה היה שבוע שרבים מאזרחי המדינה לא נשמו בגללו. התמרון הפוליטי היה כל כך ציני וההלם ממינוי ליברמן כשר ביטחון היה עצום. הרגשתי שאני מחויב לציבור בדיוק כמו שאני מחויב למצפון שלי.

בערב הלכתי שוב לשבעה של טליה. סיפרתי לאלי על הפגישה. "אל תמהר", הוא יעץ לי. קיבלתי את עצתו. חיכיתי לראות שהסיכום הופך להסכם קואליציוני סופי לפני שאודיע על התפטרותי. לאחר שנחתם ההסכם הודעתי לכחלון שהחלטתי סופית. הוא ביקש ממני להשהות את פרסום ההודעה והפציר בי שלא אתראיין בנושא. הסכמתי. לא רציתי לפגוע בו ובמפלגה מעבר לפגיעה שתיגרם מעזיבתי.

לא הודעתי לאיש במשרד להגנת הסביבה שאני עומד להתפטר. למחרת היה

לי סיור במכון וולקני וישיבת עבודה עם שר החקלאות ואיש לא ידע שאלה שעותי האחרונות בתפקיד. במהלך היום הודעתי לצוות שלי – לדלית, להילה, לרותם, לליהי, לאייל ולאבי מלול. בצהריים התקשר ארז, ראש המטה של כחלון, ואמר שכחלון ביקש שאשה את ההודעה שלי עד ליום שישי. זאת, כך תיארתי לעצמי, כדי שההתפטרות שלי לא תכב בכותרות עיתוני השבת. הסכמתי. בלילה, אחרי שסיימנו את ההכנות להודעה ואחרי ישיבה ארוכה לסגירת קצוות בנושאים שהיו באמצע טיפול, לקחתי את הצוות שלי לארוחה במסעדה. חזרתי הביתה לקראת חצות וקיבלה אותי הפגנה של פעילי סביבה כנגד הבנייה בהרי ירושלים. בלבי אמרתי להם: אתם מפגינים נגד איום לא רלוונטי.

למחרת בבוקר ערכתי מסיבת עיתונאים והודעתי על התפטרותי מהמשלה. משם נסעתי לחתונה של יפעת נמימי, חברה של איילת, אשתי ובת הדודה של אורון שאול, החייל שנחטף. כל משפחתו היתה שם ואנחנו בקשר טוב מאוד. תפסה אותי שם אישה מבוגרת מטבריה שהזדהתה כמצביעת ליכוד. היא אמרה לי שהיא יותר מפחדת מהמנהיגים שלנו מאשר מהערבים. הרגשתי שצדקתי.